کد خبر: ۴۸۲۲۴۶
سه شنبه ۵ اردیبهشت ۱۴۰۲ ۲۲:۵۴

با ارزشمندترین ذخائر جواهرات سلطنتی جهان در ایران آشنا شوید&#۴۷; تصاویر

با گذشت زمان، پادشاهان و سلاطین با پایان یافتن سلطنتشان در صفحات تاریخ محو شدند و تنها گنجینه جواهرات گرانبهای خود را به جا گذاشتند که از آنها برای زینت دادن و نمایش ثروت خود استفاده می ک

به گزارش سایت خبری پرسون، پس از روی کار آمدن سلسله قاجار در پایان قرن هجدهم، تغییرات زیادی در گنجینه جواهرات سلطنتی رخ نداد و در زمان مظفرالدین شاه قاجار، جواهرات سلطنتی برای اولین بار به طور دقیق فهرست بندی شدند.

با گذشت زمان، پادشاهان و سلاطین با پایان یافتن سلطنتشان در صفحات تاریخ محو شدند و تنها گنجینه جواهرات گرانبهای خود را به جا گذاشتند که از آنها برای زینت دادن و نمایش ثروت خود استفاده می کردند.

الماس دریای نور

با ذکر این مقدمه در مجله خبری پرسون گزارشی از مجموعه جواهرات سلطنتی ایران آماده کرده ایم که با هم مشاهده می کنیم:

یکی از این امپراتوری‌های باستانی ایران است، که همچنان میزبان برخی از برجسته‌ترین و کمیاب‌ترین گنجینه‌های جواهرات در جهان است. جواهرات گرانبها و منحصر به فرد آن، ساخته شده توسط دستان ماهر هنرمندان با استعداد، به عنوان شاهدی بر عظمت و پیچیدگی امپراتوری ایران و تاثیر ماندگار آن بر دنیای جواهرات زیبا است.

تیفانی، کارشناس جواهرات غربی، ۵۶ سال پیش در مصاحبه با روزنامه کانادایی استار درباره جواهرات سلطنتی ایران، گفته: جواهرات سلطنتی بریتانیا به اندازه جواهرات روسی و ترکیه ای چشم نواز است، اما در دنیای امروز مجموعه جواهرات سلطنتی ایران افسانه ای و بسیار با شکوه بوده و از نظر کیفیت و کمیت عالی است. هر چه بیشتر به عکس هایی که از آن دارم نگاه می کنم، نمی توانم میزان جواهرات آن را باور کنم."

اطلاعات دقیقی از گنجینه پادشاهان تا زمان تاسیس سلسله صفویه در قرن پانزدهم میلادی در دست نیست و پس از آن سلاطین شیعه به جمع آوری گنجینه، سنگ های قیمتی، طلا و نقره علاقه مند شدند و این موضوع توسط دو مسافر فرانسوی تایید شده است: "ژان شاردن" و "ژان باپتیست تاورنیه" که در قرن شانزدهم از ایران دیدن کردند.

این گردشگران غربی اظهار داشته اند که توجه پادشاهان ایران به آوردن جواهرات هندی، عثمانی، فرانسوی و ایتالیایی به اصفهان، پایتخت سلسله صفویه، معطوف بوده است.

هنگامی که سلسله افشاریان در سال ۱۷۳۹ تاسیس شد. بنیانگذار آن، نادرشاه، به هند حمله کرد و پس از فتح هندوستان برخی از جواهرات ربوده شده ایران را پس گرفت و در عین حال غنایم دیگری از جواهرات هندی را نیز به آن افزود.

پس از ترور نادرشاه افشار، خزانه دولت دوباره توسط یک فرمانده ارتش به سرقت رفت. از جمله این اقلام دزدیده شده در قرن هجدهم، الماسی به نام "کوه نور" است. این جواهر که یک الماس ۱۰۵ قیراطی است، بزرگترین الماس جهان با وزن ۲۱ گرم بود.

این الماس در اختیار کمپانی هند شرقی قرار گرفت و این کمپانی بعدها در سال ۱۸۷۷ آن را به ملکه ویکتوریا هدیه داد و بخشی از مجموعه سلطنتی بریتانیا شد. این الماس تا به امروز در خزانه سلطنتی انگلیس باقی مانده است و در حال حاضر همراه با بقیه جواهرات تاج در برج لندن در کاخ تاریخی در ساحل شمالی رودخانه تایمز نگهداری می شود.

پس از روی کار آمدن سلسله قاجار در پایان قرن هجدهم، تغییرات زیادی در گنجینه جواهرات سلطنتی رخ نداد و در زمان مظفرالدین شاه قاجار، جواهرات سلطنتی برای اولین بار به طور دقیق فهرست بندی شدند.

سپس سلطنت پهلوی در دهه سوم قرن بیستم آمد. موسس آن رضاشاه پهلوی دستور داد تا در مراسم تاجگذاری او در سال ۱۹۲۶ تاج دیگری برای او بسازند و تاج او را «تاج پهلوی» نامید.

ده سال پس از آن مراسم تاجگذاری، مجلس ایران تصمیم گرفت که بیشتر جواهرات سلطنتی برای حمایت از پول ایران در بانک ملی سپرده شود. با تاسیس بانک مرکزی ایران در سال ۱۳۴۹، خزانه به آن منتقل شد و امروزه نیز در آنجا نگهداری می شود و بخشی از آن در موزه جواهرات ملی ایران

واقع در زیرزمین بانک به نمایش گذاشته می شود.

شنیدن مانند دیدن نیست و بازدید از موزه جواهرات ملی ایران برای دیدن جزئیات خلاقانه هنری در تاج ها، تخت ها، شمشیرهای مرصع، سکه ها، جام های طلایی، شمعدان ها و ده ها شی دیگر که با سنگ های قیمتی تزئین شده اند ضروری است. این جواهرات در ۳۷ بال در موزه توزیع شده است که مهمترین آنها عبارتند از:

تخت طاووس

پس از آنکه هنرمندان شهر اصفهان در سال ۱۸۰۱ تختی را به دستور فتحعلی شاه قاجار ساختند، به دلیل داشتن آینه ای به شکل خورشید، آن را «تخت خورشید» نامیدند.

اما پس از آنکه فتحعلی شاه در سال ۱۸۰۹ شب زفاف خود را با عروس ۱۵ ساله اش طاووس خانم (ملقب به تاج الدوله) روی آن تخت گذرانید، نام آن تخت را تخت طاووس گذاشت. این نام از آن زمان تاکنون مورد استفاده قرار گرفته است و حتی پیش از انقلاب نام یکی از خیابان های اصلی مرکز تهران بوده است.

همه پادشاهانی که پس از او به دنبال او آمدند بر تخت طاووسی که با ۲۲ هزار قطعه سنگ قیمتی از جمله ۱۴۴۴ الماس، ۱۴۳۱ زمرد، ۸۸۵ یاقوت و ۷۹۷ یاقوت کبود و سنگ های دیگر تزئین شده است، نشستند. اشعاری در مدح شاهان قاجار نیز در کناره‌های تخت نوشته شده و در زیر آن نقش اژدها وجود دارد.

تاج کیانی

پیش از آنکه فتحعلی شاه، دومین پادشاه قاجار، دستور ایجاد تخت طاووس را صادر کند، در سال ۱۷۹۷ میلادی درخواست تاج سلطنتی کرده بود که تا پایان سلطنت سلاطین قاجار تاج سلطنتی باقی ماند.

پس از ورود اسلام به ایران، تاج سلاطین به عمامه‌ای معروف به «جیقه» با پر و سنگ‌های قیمتی مانند امپراتوری عثمانی و سایر ممالک‌های اسلامی تبدیل شد . اما در زمان چهارمین پادشاه قاجار، ناصرالدین شاه، عمامه عوض شد و زمرد، الماس و پرهای بیشتری به آن افزوده شد و ترکیب تاج تغییر کرد. سپس طرح تاج بر روی پرچم، سکه ها، مدال های افتخار و تمبر ایران نقش بست.

الماس دریای نور

الماس دریای نور یکی از گران ترین و مجلل ترین الماس هایی است که تاکنون شناخته شده است. این الماس یکی از بزرگ‌ترین الماس‌های تراش‌خورده جهان بزرگ‌ترین قطعه الماس صورتی جهان است که نادرشاه افشار در زمان فتح هندوستان به عنوان غنائم جنگی با خود آورده بود.

طبق آخرین باری که در مارس ۲۰۱۶ وزن شده است، وزن آن بیش از ۱۸۰ قیراط معادل ۳۶ گرم بوده است. رنگ صورتی روشن آن یکی از کمیاب ترین الماس های تراش برلیانت دنیا است.

ناصرالدین شاه قاجار بر این باور بود که الماس دریای نور که در سال ۱۸۴۸ به هنگام به تخت نشستن او مالک آن بود، نگینی از جواهرات تاج کوروش بزرگ، یکی از مشهورترین پادشاهان ایرانی پیش از اسلام است.

به همین دلیل از آن بسیار مراقبت می کرد و آن را روی بازوی خود می گذاشت و سپس دستور داد برای آن قاب مینیاتوری مزین به نشان سلطنتی (شیر وخورشید) بسازند و بدین گونه ۴۵۷ قطعه الماس و ۴ یاقوت کبود کوچک به قاب آن اضافه شد.

تاج شاه و تاج ملکه

زمانی که روسیه و انگلیس ایران را در پی جنگ جهانی دوم اشغال کرده و رضا شاه را از ایران به جزیره موریس تبعید کردند، پسرش محمدرضا ۲۲ ساله به جای او بر تخت سلطنت نشست، اما اشغال و هرج و مرج که همه جا را فرا گرفته بود مانع برگزاری مراسم تاجگذاری او شد.

پس از ۲۶ سال، شاه تصمیم گرفت برای خود یک مراسم باشکوه سلطنتی برگزار کند و تاج پهلوی را که ۱۶ سال بالای سر پدرش بود، بر سر گذاشت. ساختار این تاج مخمل قرمز از طلا و نقره مشابه تاج‌های شاهان ساسانی قبل از اسلام بوده و مانند تاج‌های دوران صفوی، قاجار و افشاریه نبوده است. وزن آن حدود ۲۰۸۰ گرم است و شامل ۳۷۵۵ قطعه الماس، زمرد، یاقوت و مروارید است.

قبل از برگزاری مراسم در سال ۱۹۶۷، شاه دستور داد تا با استفاده از جواهرات خزانه سلطنتی، تاجی برای همسرش فرح ساخته شود. این اتفاق نادری بود که پیشتر در تاریخ ایران دیده نشده بود، زیرا قرار بود همسر شاه نیز مانند شاه تاج سلطنتی رسمی بگیرد. بنابراین تصمیم بر این شد که این طرح توسط شرکت "ون کلیف و آرپلز" انجام شود، اما قوانین ایران اجازه خروج دارایی‌ها و اموال خزانه از کشور را نمی‌دهد، بنابراین شرکت فرانسوی تیم خود را به تهران فرستاد تا روی ساخت آن کار کنند. تاج ملکه در یک دوره زمانی که به مدت ۶ ماه ساخته شد.

جزئیات تاج به شرح زیر است: گلدوزی با طلای سفید روی کلاه سبز مخملی ساخته شده از یشم انجام شده است. سپس این تاج با ۳۸ قطعه زمرد، ۳۴

یاقوت، ۱۰۵ مروارید و ۱۴۴۶ الماس تزئین شد. در قسمت جلویی تاج، زمرد شش ضلعی به وزن ۱۵۰ قیراط (۳۰ گرم) قرار داده شده که امروزه یکی از زیباترین و نفیس ترین قطعات متعلق به موزه ملی جواهرات کشور به شمار می رود.

ارزش جواهرات سلطنتی ایران تنها به ارزش اقتصادی آن محدود نمی شود، بلکه ذخیره خزانه دولت و پشتوانه اصلی اقتصاد کشور محسوب می شود. از منظر حرفه ای، کارشناسان زبده طلا و جواهر دنیا نمی توانند برای این خزانه قیمتی حتی به طور تقریبی تعیین کنند.

در ادامه با برخی از ذخائر ارزشمند جواهرات ایران آشنا می شوید:

تخت طاووس یا تخت خورشید

بعد از عبور از لایه‎های حفاظتی موزه و تحویل دادن وسایل، به زیرزمینی وارد می‏شوید که به خزانه‌ی موزه می‌رسد. در اینجا «تخت طاووس» اولین شیء باارزش موزه است که چشم شما را می‎گیرد که پشت شیشه قرار دارد و بیرون از گنجینه‌ی اصلی نگهداری می‎شود.

این تخت به فرمان فتحعلی‌شاه در سال ۱۲۱۶ هجری قمری و با جواهرات و طلای موجود در خزانه ساخته شد و به‌دلیل وجود نشان خورشید در بالای تخت، به این نام معروف شده است. البته بعد از ازدواج فتحعلی‌شاه با «طاووس تاج‌الدوله» تخت طاووس نام گرفت.

گنجینه اصلی موزه تقریبا تاریک است و فقط نوری کم‌جان، گنجینه‎ را روشن می‎کند. این گنجینه‎ نسبت به هرگونه برخوردی، حساس است و با کوچک‌ترین ضربه‌ای، آژیرها فعال می‎شود.

در سالن اصلی، گنجینه‎های بسیاری وجود دارد که از قدیمی‏ترین جواهرات ایران تا جواهرات دوره‌ی پهلوی، در آنجا نگهداری می‎شود که هریک با هنرمندی خاصی ساخته شده‌اند و چند راهنما به زبان انگلیسی و فارسی این اشیا را معرفی می‎کنند. برخی از این جواهرات زیبا و قیمتی، در ادامه معرفی می‌شوند:

تُنگ مینا

این تُنگ، تصاویر گل‌وبوته دارد و بالای آن، تصویر چند زن دیده می‎شود. این تنگ از زیباترین نمونه‎های میناکاری ایران به‌شمار می‎آید که در اواخر قرن ۱۸ میلادی ساخته شده است.

شمعدان سلام عید

شمعدان طلا، آراسته به لعل، زمرد، یاقوت، شرابه‎های مروارید و آویز زمرد. این شمعدان با جفت خود، در آیین «سلام» عید نوروز در دو سوی تخت طاووس قرار داده می‌شد و اوایل قرن ۱۹ میلادی ساخته شده است.

کوزه قلیان با تخم شترمرغ

این کوزه نارگیلی‌شکل از تخم شترمرغ است و بسیار ظریف حکاکی شده و پایه‎هایی از طلا دارد.

کوزه قلیان فیروزه

این کوزه مرصع به فیروزه و یاقوت است که در نیمه‌ی دوم سده‌ی ۱۳ هجری قمری ساخته شده است.

الماس دریای نور

شاید این الماس در میان جواهرات ملی ایران، مقام نخست را داشته باشد. این الماس در کنار الماس «کوه نور»، یک زوج دانسته می‌شود. در حالی که از نظر تراش و رنگ، هیچ وجه مشترکی با هم ندارند. هر دو گوهر متعلق به نادرشاه بوده‏اند و بعد از مرگ نادرشاه، الماس «کوه نور» به افغانستان برده شد. سپس به شاه‌شجاع رسید و بعد به‌دست سردار هندی، شیرپنجاب، رسید و سپس به‌دست کمپانی هند شرقی افتاد که به‌وسیله‌ی آن‏ها به دربار انگلیس رفت و به ملکه ویکتوریا هدیه داده شد. اکنون این الماس در انگلیس است و در تاج ملکه مادر نصب شده است.

ناصرالدین‌شاه معتقد بود، الماس «دریای نور» یکی از گوهرهای تاج کوروش بوده، او به این الماس علاقه‏ داشته و گاهی آن را به کلاه و گاهی به سینه‌ی خود می‎زده است. وزن الماس «دریای نور» ۱۸۲ قیراط است و رنگ آن صورتی است که از کمیاب‏ترین رنگ‌ها در میان الماس‌ها است.

تخت نادری

این تخت اگرچه تخت نادری خوانده می‎شود، اما هیچ‎گونه رابطه‎ای با نادرشاه ندارد؛ براساس کتیبه‎های تخت، این اثر در زمان فتحعلی‌شاه ساخته شده است. شاه از این تخت در ییلاق‏های اطراف تهران استفاده می‌کرد. به همین منظور، قطعات تخت به‌صورت جداگانه و قابل حمل ساخته شده که ۱۲ تکه دارد و تعداد جواهرات آن بیش از ۲۶هزار قطعه است. این تخت در دو مراسم تاج‎گذاری پهلوی نیز استفاده شد.

کلاه عباس‌میرزا

کلاه مرواریددوزی شده عباس میرزا (پسر فتحعلی‌شاه) به‌شکل تاج و از پارچه‌ی اطلس و مخمل قرمز است که روی آن، مرواریددوزی و پولک‎دوزی شده و در بالای آن، یک تخمه‌ی زمرد درشت با گیلاوی الماس در چنگ طلا نصب شده است. این کلاه را عباس‌میرزا در آیین‎های رسمی و «سلام» استفاده می‌کرد.

سنجاق سینه‌ها

سنجاق‌سینه‎های این موزه با مرواریدهای بسیار درشت در قرن ۱۹ میلادی ساخته شده‎اند. نقش اردک با مروارید سیاه و نقش قو با مروارید سفید ساخته شده است.

آفتابه و لگن

این آفتاب و لگن طلای مینا برای شستن دست در زمان فتحعلی‌شاه ساخته شد.

جقه نادری

این جقه، آراسته به الماس و زمرد است که در وسط آن، تخمه‌ی زمرد دامله خوش‌رنگی نصب شده است. در زیر جقه، سه آویز زمرد خوش‌رنگ امرودی آویخته شده است. قسمت بالای جقه، هفت شقه است، در دو طرف شقه‌ها هم دو ریسه برگ و گل الماس‎نشان ساخته‌اند و از نوک شقه‎های جقه دو آویز زمرد بسیار اعلای سعیدی امرودی آویخته شده است. در بالای تخمه وسط، هلال الماس‌نشان و در پایین دو سو، شبیه درفش، طبل، لوله توپ و سر نیزه نصب شده است. پارچه درفش به سه ردیف یاقوت الماس و زمرد کم‎رنگ تقسیم شده است. تمام جقه آراسته به الماس‎های فلامک خوش‎رنگِ درشت و ریز است. این جقه در سده ۱۲ هجری قمری در ایران ساخته شده و گاهی رضاخان پهلوی هم از آن استفاده می‎کرده است.

تاج کیانی

تاج فتحعلی‌شاه، معروف به تاج کیانی که آراسته به الماس، زمرد، یاقوت و مروارید است. این تاج در زمان فتحعلی‌شاه در ایران ساخته شد و مورد استفاده‌ی شاه‌های قاجار بوده است. این تاج اولین تاجی است که بعد از دوران ساسانی، به این صورت ساخته شده است.

کُره جواهرنشان

این کُره در سال ۱۲۹۱ به‌دستور ناصرالدین‌شاه و توسط گروهی از جواهرسازان ایرانی به سرپرستی ابراهیم مسیحی از جوهرات پیاده‏ای که در خزانه موجود بود، ساخته شد. وزن طلای به‌کار رفته در این کُره، ۳۴ کیلوگرم و وزن جواهرات آن بیش از سه کیلوگرم است و بیش از ۵۲هزار قطعه جواهر روی این کُره نصب شده است. پیدا کردن کشورهای مختلف روی کره کار آسانی نیست، چون کشورها به دقت مشخص نشده‏اند. دریاها روی کره به وسیله‌ی زمرد و خشکی‎ها به‌وسیله یاقوت نشان داده شده، ایران نیز با الماس روی این کره نشان داده شده است.

قطر کُره تقریبا ۶۶ سانتی‎متر است و روی پایه‏ای تماما از طلای آراسته به جواهرات قرار گرفته است.

جبه تاج‌گذاری رضاشاه

این جبه از ابریشم دست‌بافت است، زمینه‌ی سفید و بته‌جقه‎ای درشت دارد. حاشیه‌ی آن، شش سانتی‎متر پهنا دارد و زردوزی شده است. این جبه برای مراسم تاج‎گذاری رضاشاه دوخته شده و در مراسم تاج‌گذاری محمدرضا پهلوی در سال ۱۳۴۶ نیز مورد استفاده قرار گرفت، وزن مرواریدهای شنل بیش از ۲۱ مثقال است.

تاج پهلوی

تاجی که قبلا در تاج‌گذاری‎های دوران قاجار به‌کار می‎رفته، تاج کیانی است؛ ولی رضاخان نمی‏خواسته از این تاج استفاده کند. بنابراین به‌دستور او، تاج پهلوی را گروهی از جواهرسازان ایرانی، روس و قفقاری ساختند که در آن تخمه‌های درشت زمرد، یاقوت کبود و مروارید استفاده شده است. کلاه تاج، ابره مخمل قرمز است و در قبه‎ی آن تخمه زمرد خیاره در چنگ نشانده، قرار دارد. تاج در چهار طرف دارای چهار کنگره پله‌پله به‌شکل تاج‏های شاهنشاهی ساسانی است که در زیر کنگره‌ی پیشین آن، خورشیدی زرین با شعاع‎های الماس‌نشان و تخمه الماس زرد درشت نصب شده است. وزن تاج از زر و گوهر و مخمل، حدود دو کیلو و ۸۰ گرم است.

تاج فرح پهلوی

این تاج در سال ۱۳۴۶ از میان جواهرات ملی توسط وان کلیف و آرپل ساخته شده است. وزن این تاج یک کیلو و ۴۸۹ گرم است و از الماس، برلیان، زمرد، لعل، یاقوت و مروارید ساخته شده است.

این جواهرات معرفی‌شده، فقط بخش کوچکی از زیباترین دست‎ساخته‎های ارزشمندی است که هریک از آن‌ها بیان‏گر هنرمندی جواهرسازان ایرانی است که گنجینه جواهرات ملی ایران را می‎سازند.

مطالب و عکس‏های این گزارش برگرفته از کتاب «خزانه جواهرات ملی» است که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منتشر شده و در موزه جواهرات به فروش می‏رسد.